

Κεραυ 111/Ε. 1983

Ὁ Νίκος Καζαντζάκης στίς Ἄλπεις, τό καλοκαίρι τοῦ 1954.

ANTIBES 16/4/55. «Χαρά μεγάλη μούδοκε ξαναδιαβάζοντας τή μετάφρασή σου. Δέν είναι μετάφραση, είναι αναδημιουργία. Θέμα μεγάλο είναι ή δύναμη τής γλώσσας του κι ό ρυθμός. Ξεπερνάς τό πρωτότυπο, σ' εύχαριστώ πολύ. Μεγαλύτερο καλό δέν μπορούσε νά μου κάνει άνθρωπος στόν κόσμο· αν σωθεί ή «ΟΔΥΣΣΕΙΑ» θά τό χρωστώ σ' έσένα, γιατί αν έμενε στήν Έλλάδα θά χάνουνταν... Σου λέω τί μεγάλη χαρά μούδοσε ή ραπισωδία Α, τί θαύμα πού είναι ή εργασία σου».

ANTIBES 10/6/55. «Χαίρουμε πολύ γιατί έτσι τά όνόματά μας έσμιξαν τόσο αδερφομένα μέ τόση λάμψη...» Όλες αυτές τίς μέρες όλο μιλούμε μέ τήν Έλένη γιά τήν θριαμβευτική σου CAMPAIGN στήν Κρήτη καί ή χαρά καί ή συγκίνηση μας είναι μεγάλη. Δέν υπάρχει τύχη, υπάρχει DESTINY. Ήτανε γραμμένο νά έρθεις εσύ από τήν Αμερική καί νά έχεις βρει πολύ νέος ότι εγώ βρήκα ύστερα από πολύ άγώνα, καί νά είμαστε σύμφωνοι στά πίο μεγάλα καί βασικά προβλήματα τής μοίρας του ανθρώπου καί τής τέχνης. Είμαι σίγουρος θά προχωρήσεις από τήν κορυφή όπου εγώ στάθηκα καί θά πιάς πίο πέρα. Έχεις ότι εγώ δέν έχω, καί προπαντός τήν νιότη. Χαίρομαι που θά πεθάνω, έτσι ήσυχος, γιατί αφήνω στή γής ένα νεώτερο καί καλύτερό μου. Όλα αυτά μου δίνουν μεγάλη χαρά – θαρρώ γιά ένα πνευματικόν άνθρωπο μεγαλύτερη χαρά δέν υπάρχει».

ANTIBES 10/5/55. «Νάσαι καλά πού μέ βοήθησες νά μήν πεθάνω, γιατί από τήν 'Οδύσσεια κρέμεται ή ζωή μου».

ANTIBES 28/5/55. «Είταν γραφτό εσύ νάρθης από τήν άκρα του κόσμου καί νά σώσεις τό έργο μου, νά σώσεις μαζί του κι' έμένα».

ANTIBES 23/8/55. «Εγώ ένα θέλω: νά γίνη ή μετάφραση από σένα· γιατί μονάχα έτσι θάμαι βέβαιος πώς ή μετάφραση μπορεί νά γίνει καλύτερη κ' από τό πρωτότυπο. Ή χαρά μου όταν διαβάζω τούς άγγλικούς στίχους είναι μεγάλη. Μόνο ή συνεργασία σου μπορεί ν' αποδώσει ότι όμορφο υπάρχει στή 'Οδύσσεια... ένα μονάχα ζητώ: νά γίνει όσο τό δυνατόν

ANTIBES 10-6-55

Αγαπητέ μου Κίμων, Κατακτητή τής Κρήτης. Χαλασμός. (Halasmos). Τι θρίαμβος ήταν αφτος, και πως με το λόγοσου νίκησες το μεγάλο νησι μας. Διάβασα όλες τις εφημερίδες που μου έστηλες. Έλαβα πλήθος γράματα που λένε πόσο ωραία μιλησες, πως συγκινήσες όλους τους Κρητικούς, πως απόπου πέρασες, ίδες, και νίκησες.

Χαίρουμε πολύ γιατί έτσι τα δυο ονόματά μας εσμίξαν τόσο αδελφωμένα με τόσο λάμψη. Με πολυ συγκίνηση διάβασα πολες φορες το γράμα σου που το λες τόσο καλα. Και χαίρομαι που τόσο γίνατε φίλοι με τον ανεψιο μου Νίκο και τους δικούς μου όλους. Έξοχος οι φωτογραφίες, μα δεν αναγνώρισα το πατρικο σπίτι, έχει γίνει ερείπιο, ερείπιο κ' η αδελφή μου που ήταν τόσο ωραία στα νιάτα της. Δε φοβούμαι το θάνατο, φοβούμαι και σιχαίνουμαι τον σωματικό ξεπεσμό.

Η αγγλική μετάφραση της Ασκητικής δε θα σε ωφελήση καθόλου, γιατί είναι καμομένη α) απο Ελληνίδα. β) είναι διαφορετικη η πρωτη έκδοση, άλαξε πολυ. Αν έχεις καμια δυσκολία στο τέλος, γρά-

ψε μου.

Σου ζήτησα την άδεια να στείλω στο καθηγητη Stanford στο τα δυο πρώτα Α', Β (μου) στίχους· να τα στείλω;

Όλες αφτες τις μέρες όλο μιλούμε με την Ελένη για την θριαμβευτική σου εκστρατεία στην Κρήτη κ' η χαρά μας κ' η συγκίνηση είναι μεγάλη. Δεν υπάρχει τύχη, υπάρχει Destiny· είταν γραμμένο νάρθεις Εσυ απο την Αμερική και να έχεις βρει πολυ νέος ό,τι εγω βρήκα ύστερα απο πολυ αγώνα και νάμαστε σύμφωνοι στα πίο μεγάλα και βασικα προβλήματα της μοίρας του ανθρώπου και της τέχνης. Είμαι σίγουρος θα προχωρήσεις απο την κορυφη όπου εγω στάθηκα και θα πας πολυ πίο πέρα· έχεις ό,τι εγω δεν έχω και προπαντός την νιότη. Χαίρομαι που θα πεθάνω έτσι ήσυχος, γιατί αφήνω στη γής ένα νεοτερό μου και καλητερό μου.

Όλα αφτα μου δίνουν μεγάλη χαρatharw για ένα πνευματικο άνθρωπο μεγαλύτερη χαρα δεν υπάρχει.

Νάσαι καλά πάντα.

Σ' εφχαριστω και σου σφίγγω το χέρι
Ν. Καζαντζάκης

Γράμματα του Νίκου Καζαντζάκη πρός τόν Κίμωνα Φράϊερ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ «ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

γρήγορα ή μετάφραση, γιά νά προφτάσω νά τή δώ καί νά τή χαρώ. Σ' νά ξερείς: εσύ είσαι ή μεγαλύτερή μου έλπίδα».

ANTIBES 12/9/55. «Μεγάλο καί δύσκολο τό έργο, μά μονάχα εσύ στόν κόσμο μπορείς νά τό κάμεις τόσο τέλεια· γι' αυτό πρέπει, ότι μπορούμε κι οι δύο νά κάνομε γιά νά τελειώσει γρήγορα καί καλά. Σου τό έγραψα καί σου τό ξαναλέω: YOU ARE MY LAST HOPE...». Είσαι πιά δικός μας καί καμμία φορά δέχομαι γυιό σαν έσένα. Η συνάντησή μας στή φλωρεντινικη βίλλα είχε βαθύ νόημα. Τό είχα μαντέψει άμέσως μά τώρα είμαι σίγουρος».

ANTIBES 5/12/56. «Άλλη σωτηρία δέν υπάρχει, αλλη ζωή δέν υπάρχει, αλλη

πραγματικότητα δέν υπάρχει – μονάχα ή Ποίηση.. Δέν περνάει στιγμή νά μήν σέ φέρω στό νού μου καί στήν καρδιά μου. Μυστήριο είναι αυτός ό κόσμος κι ή χημική συγγένεια των ανθρώπων, καί θεωρώ πάντα χαρά μεγάλη πού συναντηθήκαμε άπάνω στήν αγαπημένη ετούτη φλουδα τής γής».

ANTIBES 21/3/56. «Δέν θάθελα νά φύγεις χωρίς νά σέ δώ. Πόσες φορές νά σου τό πώ; Καί πώς νά σου τό πώ; Νά τί σου έγραψα αφιέρωση στό Ζορμπά πού μούστειλες, γιά νά καταλάβεις: «Αγαπητέ μου Κίμων FRIAR – Πρίν νά σέ γνωρίσω: Άν άνοιγες τήν καρδιά μου, θάβλεπες ένα άγριο βουνό κ' άπάνω του έναν άνθρωπο ν' άνηφοριζει. Αφότου σέ γνώρισα: Άν

Ο Νίκος Καζαντζάκης με τον Κίμων Φράιερ.

άνοιξεις την καρδιά μου θά δεις δύο ανθρώπους ν' ανηφορίζουν». Αυτό τά λέει όλα».

ANTIBES 10/4/56. «'Ακόμα μία φορά, εύχαριστώ για ότι κάνεις για μένα· τή μέρα πού θά κρατώ τυπωμένη άγγλικά τήν 'Οδύσσεια στά χέρια μου, θά μπώ μαζί σου στόν Παράδεισο».

ANTIBES 20/6/56. «'Η 'Οδύσσεια θά μείνει

μνημείο ποιητικής, καί χαιρουμεν πού τό όνομά μου θά ζήσει έτσι δίπλα στό δικό σου. Αυτή ή θραδιά στόν κήπο τής Φλωρεντίας άποτελεί σταθμό ιερό στή ζωή μου».

ANTIBES 5/6/57. «Δέν πρέπει νά φύγω από τή γή πριν νά σε ξαναδώ, πριν νά δώ τό έργο πού έχεις στό νού σου καί νά τό χαρώ».

HUGH LLOYD JONES· καθηγητής τής 'Αρχαίας 'Ελληνικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου τής 'Οξφόρδης, THE SPECTATOR Λονδίνου, 3 Μαρτίου 1959:

Αυτό τό μεγάλο ποίημα παρουσίαζε ένα σοβαρότατο πρόβλημα για τόν μεταφραστή. 'Αλλά τό πρόβλημα έχει θριαμβευτικά ξεπεραστεί από τόν κ. KIMON FRIAR (...). Είναι φανερό ότι καί ό κ. FRIAR είναι κι' ό ίδιος ένας ποιητής μέ όχι κοινά χαρίσματα. Έχει επιτελέσει τόν έκπληκτικό άθλο νά παρουσιάσει μιά τεράστια έπική αφήγηση μέ καθαρή, εύρωστη καί ώραιά άγγλική γλώσσα πού κατορθώνει νά ξεπεράσει μέ έπιτυχία τίς δίνες τής σύγχρονης χυδαιολογίας καί τά νεκρά τέλματα τής παραδοσιακής στιχοποιίας. 'Ο Καζαντζάκης, μέ τό σωστό ποιητικό του ένστικτο, απέφυγε τόν παραδοσιακό δεκαπεντασύλλαβο μέ τή μονότονη κίνηση του για νά χρησιμοποιήσει ένα δεκαπεντασύλλαβο ίαμβικό μέτρο, πού του επέτρεψε νά επιτύχει μιά έντελώς νέα ποικιλία ρυθμών. 'Ο κ. FRIAR έχει άναπαραγάγει μέ δεξιοτεχνία τό άποτέλεσμα αυτού του στίχου, χρησιμοποιώντας ένα «ιαμβικό έξάμετρο», πού είναι για τό άγγλικό παραδοσιακό πεντάμετρο ό,τι καί τό μέτρο του Καζαντζάκη για τόν έλληνικό δεκαπεντασύλλαβο· τά όσα έπεξηγηματικά αναφέρει για τίς μετρικές άρχές του άξίζουν νά μελετηθούν προσεχτικά από όσους ενδιαφέρονται για τήν τεχνική του σύγχρονου άγγλικού στίχου».

W.B. STANFORD: Καθηγητής τής 'Αρχαίας 'Ελληνικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου του Δουβλίνου, συγγραφέας του βιβλίου *Τό θέμα του 'Οδυσσεά*, έπιμελητής τής *'Οδύσσειας* του 'Ομήρου κ.λ.π.:

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ «ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ»

Οί σελίδες πού ακολουθούν είναι μία έπιλογή από 150 κριτικές έπισκοπήσεις καί άρθρα, πού δημοσιεύθηκαν στίς Η.Π.Α. καί τήν 'Αγγλία για τήν «'Οδύσσεια» του Καζαντζάκη, μεταφρασμένη από τόν KIMON FRIAR. 'Η έπιλογή έγινε

ανάλογα μέ τήν έγκυρότητα του περιοδικού ή τής εφημερίδας καί τήν ικανότητα του κριτικού νά κρίνει τό βιβλίο ως ποιητής, συγγραφέας, εκδότης, μεταφραστής ή ειδικός στό πεδίο των Κλασικών ή Νεοελληνικών Σπουδών.

'Η μετάφραση του κ. FRIAR είναι ένα έκπληκτικό έπίτευγμα, ιδιαίτερα όταν αναλογιστούμε πόσο ή κατά πολύ άπλούστερη *'Οδύσσεια* του 'Ομήρου, έχει υποφέρει από έπιπόλαιους ή άνεπαρκείς μεταφραστές. 'Η μεγαλύτερη άρετή του είναι

η αδιάπτωτη πλαστικότητα και εύλυγ-
σία του ύφους του σέ ολόκληρο τό γιγαν-
τιαίο του έγχείρημα (...). Όσοι άσχο-
λούνται με τήν μετρική θά βρουν πρόσ-
φορο νέο ύλικό στις παρατηρήσεις του
για τούς μετρικούς ρυθμούς. Λίγοι συγ-
γραφείς στάθηκαν τόσο τυχεροί όσο ο
Καζαντζάκης, νά έχουν έναν ποιητή, κα-
θηγητή και μαθητή τους σάν πρώτο με-
ταφραστή τους.

MOSES HADAS: Καθηγητής τής 'Αρχαίας
'Ελληνικής και Λατινικής Λογοτεχνίας του
Πανεπιστημίου COLUMBIA τών Η.Π.Α.
συγγραφέας τής *Ιστορίας τής 'Αρχαίας
'Ελληνικής Λογοτεχνίας* κλπ. Στην πρώτη
τιμητική σελίδα του λογοτεχνικού πα-
ραρτήματος τής HERALD TRIBUNE τής
Νέας Υόρκης, 8 Δεκεμβρίου 1958:

«Η *Όδύσσεια* αυτή είναι ένα πραγματι-
κό ποίημα, γιατί είναι πίο συγκροτημένη
και πίο άποτελεσματική άπ' όσο άν είχε
γραφτεί σέ πρόζα. Ό Άγγλος άναγνώ-
στης δέ θά μπορούσε νά τό αντιληφθεί
αυτό χωρίς τήν εξαιρετή δεξιοτεχνία τής
θαυμαστής μετάφρασης του κ. KIMON
FRIAR. Τό ν' άποδώσεις τόν σωστό ιδιω-
ματικό τόνο εκεί όπου ο λογιωτατισμός
θά όδηγούσε σέ διαστρέβλωση, τό ν' ανα-
παραγάγεις τή βραχύτητα τών διαφορού-
μενων και ιδιαίτερα, τών γνωμικών έκ-
φράσεων, εκεί όπου η περίφραση θά εί-
ταν μοιραία και τό νά συναγωνιστείς τήν
δύναμη τών μελωδικών και άβιαστων στί-
χων του Καζαντζάκη χωρίς κανένα ση-
μείο κόπωσης σ' ένα ποίημα μακρύτερο
άπό τήν *Ιλιάδα* και τήν *Όδύσσεια* μαζί,
δέν είναι μικρό κατόρθωμα».

CECIL MAURICE BOWRA: Έλληνοιστής,
'Αντιπρότανης του Πανεπιστημίου τής
'Οξφόρδης, εκδότης τής *Άνθολογίας τής
'Αρχαίας Έλληνικής Ποίησης του Πανε-
πιστημίου τής 'Οξφόρδης*, συγγραφέας
του βιβλίου *Η έλληνική έμπειρία*, μετα-
φραστής του Πινδάρου, κ.λ.π. Στην έφη-
μερίδα *THE OBSERVER* του Λονδίνου, 8
Φεβρουαρίου 1959.

«Ένα τέτοιο βιβλίο είταν πρόκληση για
τόν μεταφραστή, αλλά από τή στιγμή
πού ό κ. FRIAR ανέλαβε τό ήρωικό καθή-
κον νά τό μεταφράσει, φαίνεται άπίθανο
πώς θά βρεθεί κάποιος άλλος με τίς άπα-
ραίτητες γνώσεις, τά προσόντα και τό
θάάρρος νά τό φέρει σέ πέρας.

«Η μετάφραση του κ. FRIAR είναι ένα
μεγάλο έπίτευγμα. Συνέπτυξε τόν στίχο
σέ δωδεκασύλλαβο ή δεκατρισύλλαβο

(ιαίο δεκαεπτασύλλαβο) περιλαμβάνον-
τας σ' αυτόν όσα περισσότερα μπορεί νά
περιλάβει ένας άγγλικός στίχος (...). Είναι
εύλαβικός, προσεκτικός και άκριβής, κα-
ταλαβαίνει τό ποίημα από μέσα και τό
έχει κάνει μέρος του έαυτού του. Η μετά-
φραση του διαβάζεται σάν πρωτότυπο
έργο και όμως δέν προσέθεσε τίποτε σ'
αυτό πού έχει βρει στο Έλληνικό κείμενο.
Συνέλαβε τόν έντονο γεμάτο πάθος και
ποικίλο τόνο του Καζαντζάκη χωρίς νά
πέφτει σέ ρητορισμούς και σέ πλατυα-
σμούς.

*Σέ γράμμα του στους εκδότες για τήν με-
τάφραση:*

«Μιά έντεχνη καλλιτεχνική έκτελεση.
Ένας μεγάλος φόρος τιμής σ' έναν μεγά-
λο άνθρωπο και, ταυτόχρονα, ένα ση-
μαντικότατο έργο τέχνης αυτό καθ' έαυ-
τό. Ό KIMON FRIAR έχει πράγματι συλ-
λαβει τό πνεύμα και τόν τόνο του πρωτο-
τύπου, ιδιαίτερα τήν συμπυκνωμένη του
δύναμη και πληρότητα. Αυτό είναι ένα
άπό τά δυσκολότερα πράγματα στον κό-
σμο, και όμως τό πέτυχε με τέλεια δεξιο-
τεχνία. Κανείς τώρα πιά δέν μπορεί νά πεί
πώς είναι αδύνατο νά μάθουμε τί είναι ό
Καζαντζάκης, άν δέν ξέρουμε Έλληνικά,
γιατί ό κ. FRIAR μάς έδωσε μιά πραγματι-
κή και άληθινή μεταγραφή τους. Άλλά

δημιούργησε ταυτόχρονα και ένα αυτό-
νομο έργο τέχνης. Στην Άγγλική του με-
ταφραση αυτό τό μεγάλο ποίημα λει-
τουργεί με τή δική του δύναμη και δέν πα-
ρουσιάζει αδύνατα σημεία ή πτώσεις στο
ύφος του. Βρισκόμουν στο κρεβάτι άρ-
ρωστος και τό διάβασα άργά και προσε-
χτικά, άπολαμβάνοντας συνεχώς όχι μό-
νο τήν πιστότητά του σέ σχέση με τό
πρωτότυπο, αλλά και τή δύναμη και τήν
ανεξαρτησία του. Είναι ένα μεγάλο κα-
τόρθωμα, ό μεγάλος ποιητής θά τήν είχε
πάρει...

IDITH JAMILTON: Καθηγήτρια τής 'Αρ-
χαιάς Έλληνικής Λογοτεχνίας στο Πανε-
πιστήμιο του BRYN MAWR, συγγραφέας
τής *Έλληνικής όδοϋ*, έπίτιμος Δημότις
Αθηνών, σέ γράμμα τής προς τούς εκδό-
τες (25 Μαρτίου 1959).

«Αναφέρομαι στο βιβλίο του KIMON
FRIAR και τό χαρακτηρίζω έτσι, γιατί, κα-
τα τή γνώμη μου, ποτέ δέ θά διαβαστεί
σαν μετάφραση. Η εξαιρετή έπιτυχία
του μάς κάνει νά νοιώσουμε πώς διαβά-
ζουμε τό πρωτότυπο.

«Δέν γνωρίζω άλλον μεταφραστή πού ν'
άναγνωρίστηκε, τόσο δικαιωματικά, και
ποιητής».

JAMES A. NOTOPOULOS: Καθηγητής
τής Κλασσικής Φιλολογίας, TRINITY COL-
LEGE, CONNECTICUT, συγγραφέας του
βιβλίου *MODERN GREEK ORAL POETRY*
κλπ. στο *THE VIRGINIA QUARTERLY*
Άνοιξη 1959.

Πρέπει νά συγχαρούμε τόν KIMON
FRIAR για τή μετάφραση. Σέ όποιοδήπο-
τε σημείο και άν παραβάλλει κανείς τό κεί-
μενό του με τό έλληνικό πρωτότυπο, θ'
άνακαλύψει έναν ποιητή νά μεταφράζει
έναν ποιητή. Η εισαγωγή και οι σημειώ-
σεις του κάνουν τό βιβλίο μιάν ύποδειγ-
ματική έκδοση.

DUDLEY FITTS: Καθηγητής τής Άγγλικής
Λογοτεχνίας στην PHILLIPS ACADEMY,
έλληνοιστής, μεταφραστής τών *Όρνιθων*,
τής *Αντιγόνης*, του *Οιδίποδα επί Κολωνώ*,
του *Οιδίποδα Τυράνου*, τής *Άλκη-
στης*, τών *Βατραχών* κλπ. Έξώφυλλο του
NEW YORK TIMES BOOK REVIEW, 8 Δε-
κεμβρίου 1958:

«Ένα ύπέροχο και μεγάλων διαστά-
σεων ποίημα. Μιά από τίς μεγαλύτερες
λογοτεχνικές προσφορές τής εποχής μας
(...). Θα πρέπει νά συγχαρή κανείς τούς
πρωτεργάτες τής έκδοσης άνάλογα με τή

συμβολή τους, αλλά πώς να τη
ρίσει; Πρώτα, φυσικά, τόν
FRIAR, για έναν άθλο που έχει επίκε
στάσεις (...). Για τή μετάφραση του
FRIAR μπορώ μόνο να πώ ότι διαβάζε
θαυμάσια. Όλοκληρωμένος ποιητής και
ο ίδιος γνωρίζει με ακρίβεια πώς να ανα
παράγει τή δροσιά τής γλώσσας και του
ρυθμού, που διακρίνει τήν ποίηση από
τήν κενολογία, τήν καλή μετάφραση από
τήν αδιάφορη. Τό αισθητήριο του είναι
σχεδόν αλάνθαστο. Μόνο με θαυμασμό
μπορεί να κοιτάζει κανείς αυτά τά κεφά
λαια μιάς γεμάτης εξαίρετης γλαφυρότη
τας και μιάς έξαρσης που ξεπερνά τή
δράση για να μπει στίς περιοχές τής δό
ξας. "Ένα έξοχο έργο έξοχα μεταφρασμέ
νο". (Έξωφυλλο του NEW YORK TIMES
BOOK REVIEW, 8 Δεκεμβρίου 1958).

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΚΑΒΑΛΛΕΣ: Ποιητής, μετα
φραστής στα ελληνικά των «Τεσσάρων
Κουαρτέτων» του Τ.Σ. Έλιοτ, Καθηγητής
τής Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανε
πιστήμιο του FAIRLEIGH DICKINSON,
MADISON, NEW JERSEY. Στο περιοδικό
POETRY, CHICAGO, 1959:

Ο ΚΙΜΟΝ FRIAR αξίζει τόν άνεπιφύλα
κτο έπαινο για τό μεταφραστικό του επί
τευγμα μ' αυτό τό ποίημα. Είταν ένα κο
λοσσιαίο έγχείρημα για τό όποιο τό όλι
γότερο που θά έπαινούσε κανείς είναι ή
υπέρογκη άφροσύιση που άπαιτούσε. Η
προπαρασκευή του, και κυρίως τό ποιη
τικό του ταλέντο, του επέτρεψαν να δη
μιουργήσει ένα έργο που θά πρέπει να
θεωρηθεί ένα άγγλικό άριστούργημα.
Διάλεξε τό καλύτερο έκφραστικό μέσο
που τό έγχείρημα άπαιτούσε, τόν Άγγλι
κό ίαμβικό έξάμετρο, για να μεταφέρει
και να αναδημιουργήσει αυτό που θά
μπορούσε να μεταφερθεί και να αναδη
μιουργηθεί από τό πρωτότυπο...

E.V. RIEU: Καθηγητής τής Κλασσικής Φι
λολογίας, έπιμελητής τής σειράς των THE
PENGUIN CLASSICS, μεταφραστής τής
'Οδύσσειας του Όμηρου. Σέ γράμμα του
πρός τόν έκδότη, 11 Μαΐου 1959.

Όπου και ν' άνοιξει κανείς τό θιβλίο
βρίσκει νέα και άύθεντική ποίηση. Πόση
είναι ή όφειλή στην έξοχη μετάφραση του
ΚΙΜΟΝ FRIAR; Μήν έχοντας υπόψη τό
πρωτότυπο, δέν μπορώ ν' άπαντήσω. Τό
μόνο που μπορώ να πώ είναι ότι είμαι γε
μάτος θαυμασμό για τή μεγάλη δεξιοτε
χία του».

PATRIK LEIGH FERMOR: Συγγραφέας των

των Μάνη, Ρούμελι και μεταφραστής
THE CRETAN RUNNER. Στην έφημερί
THE SUNDAY LONDON TIMES, 8 Φε
βρουαρίου 1959.

Πρέπει να χαιρετήσουμε τή μετάφρα
ση του ΚΙΜΟΝ FRIAR. Έκπλήρωσε τό συ
ντηραστικό, ώστόσο τρομακτικό, καθή
κον του με μεγαλοπρέπεια. Ο κ. FRIAR
έχει συλλάβει τή δύναμη, τή άύθεντικό
τητα, τή φωτιά, τήν όξύτητα και τή λαμ
πρότητα του πρωτοτύπου με δεξιοτε
χία σχεδόν θαυματουργική.

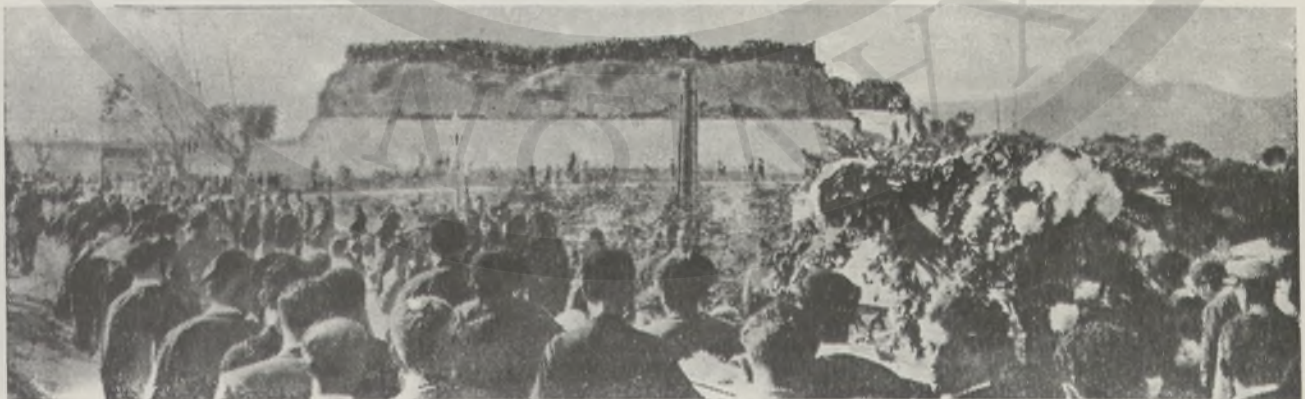
IAN SCOTT-KILVERT: καθηγητής τής
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, μέλος του
Συμβουλίου του Βρετανικού Ίνστιτού
του Άθηνών, μεταφραστής έργων του
Πλουτάρχου. Στην έφημερίδα THE DAILY
TELGRAM, Λονδίνου, 13 Φεβρουαρίου
1959:

«Ο ΚΙΜΟΝ FRIAR έπέτυχε ένα έξαίρετο
άθλο, αναπαράγοντας τόσο πιστά τή με
τρική εύρωστία και τήν άσυγκράτητη
πληθωρικότητα τής έκφρασης του ποιη
τή. Τό συνολικό άποτέλεσμα είναι ένα
θαυμάσιο στόν δραματισμό του για τόν
άνθρωπο και για τή φύση ποίημα, αλλά
δυσκίνητο στην όργάνωσή του.

LEWRENCE DURRELL: Συγγραφέας των
βιβλίων για τήν Έλλάδα: Τό κελλί του
Πρόσπερου, πικρά λεμόνια και του Άλε
ξανδρινού Κουαρτέτου. Σέ γράμμα του
πρός τόν έκδότη τής 'Οδύσσειας, 1958:
«Ένα ποίημα έπικών διαστάσεων, άψο
γα έπιμελημένο και άνεπανάληπτα μετα
φρασμένο».

MAURICE DOLBIER: Κριτικός τής THE
NEW YORK HERALD TRIBUNE, 6 Δεκεμ
βρίου 1958.

Μέ τή μετάφραση του ΚΙΜΟΝ FRIAR
ένα ξένο άριστούργημα μεταβλήθηκε σε

**Μία φωτογραφία από τήν κηδεία του Καζαντζάκη ψηλά στό φρού
ριο Μαρτινέγκο του Ήρακλείου.**

αγγλικό άριστούργημα.

JOHN CIARDI: Ποιητής, υπεύθυνος για την ποίηση στη SATURDAY REVIEW. Στο εξώφυλλο της SATURDAY REVIEW, 13 Δεκεμβρίου 1958. 'Ο KIMON FRIAR δημιούργησε μία αγγλική μεταγραφή που τον αναγορεύει δικαιοματικά ένα μαίτρ της μετάφρασης.

CLIFTON FADIMAN: Μέλος της συντακτικής επιτροπής της «Βρετανικής Έγκυκλοπαιδείας», εκδότης των THE LIFE - TIME READING PLAN, THE AMERICAN TREASURY κλπ. Στο THE BOOK OF THE MONTH CLUB NEWS, 1958:

«Η 'Οδύσσεια: μία σύγχρονη συνέχεια, είναι τό άριστούργημα του Νίκου Καζαντζάκη, στους 'Αγγλους και 'Αμερικανούς αναγνώστες προσφέρεται με τή μετάφραση του KIMON FRIAR, μία μετάφραση αξιοσημείωτης όμορφιάς και ενέργειας, με ύφος μοναδικό και κυριαρχικά δικό της. Ένα αξιοσημείωτο TOUR DE FORCE.

MAX GISSEN: Λογοτεχνικός υπεύθυνος του περιοδικού TIME, 8 Δεκεμβρίου 1958. Με τήν 'Οδύσσεια: μία σύγχρονη συνέχεια, μου φαίνεται πως οι άμερικανοί αναγνώστες έχουν άποχτήσει ένα άριστούργημα, σε περίφημη μετάφραση (...).

'Ο μεταφραστής KIMON FRIAR πήρε από τον Καζαντζάκη τον μεγαλύτερο έπαινο: ότι ή μετάφραση είναι τόσο καλή όσο και τό πρωτότυπο».

MARVIN LOWENTHAL: Διευθυντής των Ειδικών 'Υπηρεσιών τής Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου του BRANDEIS. Σε γράμμα του προς τους εκδότες, 20 'Ιουλίου 1959: Για τήν όμορφιά αυτή πρέπει βέβαια να βασιστούμε στή μετάφραση, που είναι και ή ίδια κάτι τό θαυμαστό. 'Ο κ. FRIAR κάνει τον 'Ελληνα ποιητή ν' άκούγεται σαν νά είχε γράψει κατευθείαν στά 'Αγγλικά. 'Η μετάφραση ως μετάφραση εξαφανίζεται κι' αυτός είναι ό κολοφώνας τής μεταφραστικής τέχνης. 'Υπάρχουν δεκάδες εύτυχισμένες φράσεις και επίθετα και γοητευτικά σημεία, που θά μπορούσαν νά καθιερώσουν έναν σύγχρονο 'Αγγλο ποιητή. Θά ήθελα ν' άκούσω τον κ. FRIAR νά τραγουδάει και μέ τή δική του φωνή».

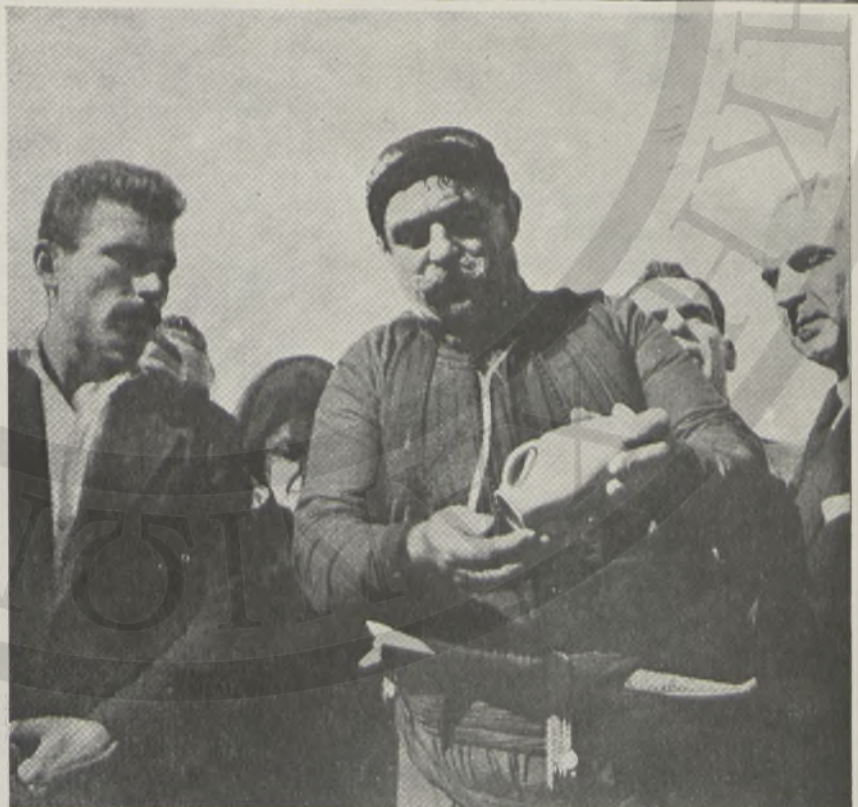
MARY RENAULT: Συγγραφέας των μυθι-

στορημάτων για τήν άρχαία 'Ελλάδα: THE LAST OF THE WINE. 'Ο βασιλιάς πρέπει νά πεθάνη, 'Ο ταύρος άπ' τή θάλασσα, 'Η μάσκα του 'Απόλλωνα, Φωτιά άπ' τον ουρανό.

'Η μετάφραση διαβάζεται σαν ένα πρωτότυπο έργο και δέν είναι ν' άπορέσει κανείς μαθαίνοντας πως ό Καζαντζάκης τήν έπιδοκίμασε.

WILL FURANT: Συγγραφέας τής «'Ιστορίας του πολιτισμού» σε 7 τόμους.

'Η σύλληψη είναι μεγαλόπνη, ή ποίηση σε συνοδεύει σε κάθε βήμα και σε ανυψώνει και ή μετάφραση του KIMON FRIAR είναι ή ίδια ένα έργο τέχνης. Νά μία έργασία άξια για κάθε βραβείο Νόμπελ.

'Ο Νίκος Καζαντζάκης φτάνει - νεκρός πιά - για τελευταία φορά στην Κρήτη. Στην κάτω φωτογραφία, ένας Κρητικός ρίχνει χώμα στον τάφο του μεγάλου συγγραφέα, τή μέρα τής ταφής του.